

PO RAZPUSTU POSLANSKE ZBORNICE IN SENATA

Slovenci in volitve v rimski parlament

Zakaj naša manjšina nima glasu v Rimu? Vsak narod mora braniti svoje koristi

Predsednik republike Giovanni Gronchi je v ponedeljek objavil odlok, s katerim je predčasno razpustil obe zbornici parlamenta. Še isti dan je bilo nato ljudstvo pozvano, naj 25. maja izvoli svoje nove poslance in senatorje, ki se bodo sestali na prvo sejo v Rimu dne 12. junija.

Kar je ob tej novici najprej slabo vplivalo na tržaško prebivalstvo, je bilo spoznanje, da splošna določila o pravici ljudstva do lastnih predstavnikov, veljavna za vse pokrajine v državi, nimajo enakih veljave tudi na tržaškem ozemlju.

Po obstoječih zakonih bodo namreč Tržani imeli v Rimu sicer 4 poslance, ne bodo pa zastopani tudi v senatu, kot jim je bilo svoj čas obljubljeno. Mi sicer vemo, da tako stanje ne more biti trajno, ampak le začasno, toda prebivalstvo je vendarle silno ozlovoljeno, da dana obljuba ni bila držana.

Da zakon o tržaških senatorjih ni bil izglasovan, za to meče ljudstvo vso odgovornost na Kršč. demokracijo, ki je vodilna in odločilna v državi ter ima usodo Italije in s tem Trsta v svojih rokah.

SLOVENCİ BREZ LASTNIH PREDSTAVNIKOV

Kar smo napisali, zadeva seveda vse tržaško prebivalstvo, takisto italijansko kot slovensko. Slovenci kot narodna manjšina imajo pa vrh tega še svoje posebne, globoko utemeljene pritožbe, ki se ne nanašajo samo na Tržaško, marveč tudi na Goriško, Beneško Slovenijo in Kanalsko dolino, skratka na vse ozemlje, kjer naš narod prebiva pod oblastjo Italije.

Nemška manjšina iz Južnega Tirola je, kot znano, zastopana v Rimu s trojico poslancev in dvema senatorjema. Francozi iz Doline Aoste imajo po obstoječih zakonih pravico do enega poslanca in enega senatorja, čeprav šteje njihova dolinica vsega skupaj le približno 90.000 duš.

To pravico je Francozom izposloval v pogajanjih z De Gasperijem tedanji zunanji minister Bidault, ki je želel, da bi bila narodna manjšina navzlic svoji šibkosti in brez ozira na število pri volitvah dobljenih glasov zastopana v rimskem parlamentu.

S tem sta ji Francija in Italija hoteli brez-pogojno zagotoviti svobodo, da pred najvišjim zakonodajnim telesom in pred osrednjo vlado Italije vsak čas lahko tolmači življenjske koristi, potrebe in zahteve francoskega ljudstva v Aosti.

LOČENI IN RAZDROBLJENI

Taka demokratična osnovna politična pravica nam Slovincem v protifašistični Italiji na žalost ni bila priznana.

Četudi smo Slovenci najmanj tako močni kot Francozi iz Doline Aoste ter živimo narodno nepretrgani na ozemlju, ki se razteza od Škofij preko Krasa, Goriške in Beneške Slovenije tja do avstrijske in jugoslovanske meje onkraj Trbiža, našemu narodu niso dali, da bi mogel v Rimu odpreti ust v svojo obrambo.

Njegovi glasovi so tako razcepljeni po volilnih okrožjih, da ne more nikjer osrediti vseh svojih moči in si nikjer izbrati enega predstavnika v parlament. Čeravno bi se vse slovenske stranke in struje združile ter si postavile, kot je bilo v nekdanjih časih, složno listo z enotnimi kandidati, bi bil naš narod vendarle brez lastnega poslanca in senatorja. Vsa sloga in edinost bi mu prav nič ne koristila. Slovenci bi kljub temu ostali kot *edina narodna manjšina v Italiji brez svojega zastopstva v Rimu*. Očitna krivica, ki jo vidijo in odkrito priznavajo tudi razni pravični italijanski politiki, med katerimi pa do danes nismo še na žalost opazili krščanskega demokrata.

KAJ NAJ NAREDIMO OB VOLITVAH?

Slovenci se torej kot državljani in pripadniki narodne manjšine nahajajo v izredno težkem položaju. Od vseh strani prihaja za-

to še dalj časa na nas vprašanje, kaj naj Slovenci ob prihodnjih volitvah naredijo.

Ali naj v znak protesta, da jim Italija ni dala lastnega zastopstva, ostanejo 25. maja doma, se pravi pomečejo svoje tisočere glasove v morje? To bi bil brez dvoma eden izmed izhodov, a bi prav gotovo nikomur in ničemu ne koristil. S tem bi Slovenci ravnali tako, kot da jih v naših krajih sploh ni ter da ni treba nikomur z njimi niti najmanj računati.

Če je pa abstenenca ali beg z bojišča načelno zgrešena politika, nam pamet narekuje, da moramo 25. maja oddati glas za to ali eno italijansko stranko, in sicer za tisto, ki je pripravljena zagotoviti Slovincem največ pravic.

Misel, da bodo slovenski ljudje glasovali za italijanske liste, je prvi omenil naši javnosti Katoliški glas (13. II.). »Pri prihodnjih državnozborskih volitvah«, beremo tam, »ne bo šlo toliko za interese naše narodne manjšine, temveč za širše interese demokracije v Italiji. Zato se verjetno tudi slovenski volivci ne bodo opredelili po svojem narodnem programu, temveč le po svojem političnem in svetovnonazorskem prepričanju. Tu pa mislimo, da nimamo mi kaj ukazovati. Tu vsakemu ukazuje vest.«

Najslabša vseh politik

Ko zaveden Slovenec take stvari bere, mora najprej silno zastrmeti. Prvič v zgodovini evropskih manjšin namreč sliši o manjšini, bojujoči se za svoj goli obstanek, ki v izrazito politični borbi, kot so državnozborske volitve, ne misli predvsem na svoje narodne koristi.

Za kaj naj se zavzame, če ne za koristi lastnega ljudstva? Katoliški glas nam odgovarja, da »za širše interese demokracije v Italiji«, to se pravi, da za koristi vladajočega večinskega naroda.

S takimi nazori mislimo, da se med nami ne more strinjati noben Slovenec, prešinjjen z resničnim čutom dolžnosti do svojega ljudstva. Manjšina, katero hočejo nasprotniki z vsemi sredstvi potujčiti, jo vsrkati v gospodujoči narod, zbrisati skratka s površine zemlje, ima po našem prvenstveno in poglavito nalogo, da se ohrani pri življenju, potem pride vse drugo. Kaj naj namreč pomagajo Slovincem vse ostale stvari, če jih ni več, ker so se potopili v morju tujih narodov?

Iz tega kajpada nikakor ne sledi, da slovenske politične organizacije ne smejo sodelovati s strankami drugih narodov. To je v dejanskem življenju čisto neizogibno in zna-

biti večkrat tudi zelo koristno, toda vselej pod enim bistvenim pogojem.

In ta pogoj je, da imajo Slovenci od tujerodne stranke kako očitno korist, da dobe v svojem svetem boju za življenje in pravico od nje kako oporo.

ZASTONJ NOBENEGA GLASU

Dajati tujim strankam pomoč, ne da bi od njih imeli kakršenkoli hasek, ali celo, ne da bi od njih prejeli niti obljubo, da bodo naš narod v čemerkoli podprli, je najslabša od vseh politik, ki si jo je mogoče zamisliti. Če nas pa stranka, kateri dajo Slovenci glasove, povrh tega še pritiska in raznaroduje, je taka politika ne le kratkovidna in nes pametna, marveč tudi izrazito protislovenska in protinarodna.

Gospodje pri Kat. glasu so že l. 1953 ubrali svojo posebno pot v politiki, ko so pozvali svoje čitatelje, naj glasujejo za Italijansko krščansko demokracijo, ne da bi od te stranke sploh česar koli zahtevali za svoj narod.

Sedaj jih vprašamo, kaj so od tega imeli in kaj s tem dosegli. Zapostavljanje manjšine je šlo na celi črti naprej in v Beneški Sloveniji se raznarodovanje s pomočjo tudi ita-

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

UBOGA FRANCIJA

Pretekli teden je bil Pariz priča kaj čudnih prizorov. Na tisoče policistov, zahtevajočih višje plače, se je zgrnilo na ulicah ter korakalo pred parlament. Tu so pretepli poveljnika pariške občinske straže, vpili, da je treba parlament razrušiti, in nato vdrli v zbornico, kjer so na poslance grobo psovali. V prestolnici je nastal vtis, kot da je vlada izgubila iz rok oblast in da grozi prevrat.

Ministrski predsednik Gaillard je moral poklicati na pomoč 15.000 orožnikov z dežele in celo iz Afrike, s katerimi sedaj vzdržuje v Parizu red in mir. Medtem je začelo čiščenje v vrstah policije, ki šteje v prestolnici 16.700 mož. Dokler se stvar temeljito ne preišče in krivci ne kaznujejo, policisti ne smejo izvrševati službe. Njihov poveljnik je bil odstavljen.

Nemire so, kot beremo, zasnovali in vodili fašistovski navdahnjeni ljudje, nasprotni neprestanim preprirom v parlamentu. To so slabi znaki za francosko demokracijo. Kakor se vlada ne more zanesti niti na policijo, ji res že huda prede. In vse to je moralo priti še k homatijam v Alžiriji.

Uboga Francija!

NOVI RIMSKI PARLAMENT

Pri volitvah, ki bodo 25. maja, bo prebivalstvo Italije izbralo 246 senatorjev in 596 poslancev. Oblastva imajo nalog, da dostavijo najkasneje do 1. maja vsakemu volivcu in volivki volilno izkaznico.

RAZVOJ NA POLJSKEM

V Varšavi sta bila časnika Wolowsky in Moczulsky obtožena, da sta s svojimi dopisi v zapadne liste izdajala državne tajnosti. Vladajoča komunistična stranka je pritiskala na sodnike, da bi ju obsodili, a ti se niso dali ustrahovati. Časnikarja sta bila oproščena, češ da ju ni mogoče kaznovati, če sta poročala v liste o stvareh, ki jih lahko vsakdo vidi. Nekatera poljska glasila zahtevajo sedaj, naj država plača časnikarjema tudi odškodnino za ves čas preiskovalnega zapora.

Prevrat, ki ga je lani izvršil Gomulka, je imel torej za posledico, da se je povečala neodvisnost sodnikov, ki ne izvršujejo več slepo ukazov vlade, kot se godi v drugih komunističnih deželah in se je godilo v Italiji v dobi fašizma.

ČEDALJE BOLJ NAVZDOL

Trst, nekdanj ena najvažnejših luk in trgovinskih središč v Sredozemlju, postaja tudi v očeh drugih držav vedno manj vredna postojanka. To se vidi že po tem, da je Francija sklenila ustaviti delovanje svojega konzulata v Trstu ter prenesti vse posle na svoj generalni konzulat v Benetkah. Trst nazaduje, Benetke pa na njegov račun stalno napredujejo!

NISO SE ŠE POBOTALI

Svetovno časopisje ves teden piše le o tem, ali in kdaj se bodo boljševiki in zapadnjaki sestali na zborovanje, da začnejo razpravljati o razoroževanju in drugih spornih zadevah, ki mučijo človeštvo.

Državniki si brez prestanka pošiljajo pisma, nanje odgovarjajo in na odgovore spet

odgovarjajo, stavijo razne predloge in protipredloge, ki jih človek s ceste ne razume, vtem pa postaja mednarodno ljudsko mnenje čedalje bolj nestrpno, ker vidi, da se politiki ne premaknejo z mesta in da se tekma v oboroževanju z vse večjo silo nadaljuje.

AMERIŠKO-ANGLEŠKO POSREDOVANJE

Amerikanec Murphy in Anglež Beely, posredovalca v sporu med Tunizijo in Francijo, sta se vrnila po dolgotrajnih razgovorih z Burgibo iz Afrike v Pariz, kamor sta prinesla tunizijske protipredloge. Zdi se, da zahteva Burgiba brezpogojno dvoje: da se francosko vojaštvo umakne povsem iz dežele ter da Francija izroči Tuniziji tudi vrhovno oblast nad velevažno veliko pomorsko trdnjavo Bizerto. Brez tega, pravi, je sleherni sporazum izključen.

V drugih stvareh se zdi, da je Burgiba bolj popustljiv. Do tega ga je Murphy baje pripravil s tem, da mu je ponudil veliko ameriško posojilo. Kdor ima denar, ima pač vpliv.

BOJI NA SUMATRI

Predsednik republike Indonezije dr. Sukarno je upal, da mu bo uspelo zadušiti v nekaj dneh oboroženo vstajo upornikov na otoku Sumatri, a se je, kot kaže, prevaril.

Uporniške čete še zmerom vztrajajo ter so zavzele celo neke važne nove postojanke. Borba proti njim ni lahka stvar, ker jim Sukarno tudi z letali ne more prav do živage. Brž ko se zrakoplovi prikažejo, se uporniki umaknejo v goščave džungle, kjer se poskrijejo, da jih ni mogoče videti in izslediti. Pravi gverilski boji.

Če bodo sprte Indonezije podpirali z orožjem in denarjem še iz tujine, Sukarna Moskva in komunisti, njegove nasprotnike zapadnjaki, se znajo sedanji spopadi spremeniti v pravo meščansko vojno, kot je bila nekoč v Španiji, in boj v Indoneziji ne bo tako kmalu konec.

KAKO BODO IZPADLE VOLITVE?

Tega ne more seveda danes nihče natančno povedati. Vsem je le toliko jasno, da ne bo nobena stranka dobila take večine, da bi lahko sama vladala v državi. To velja, kot priznava Fanfani, tudi za Kršč. demokracijo.

Volivci se torej zavedajo, da bodo, naj glasujejo za katerokoli stranko, izvolili vedno le stranko, ki bo prisiljena sodelovati s svojimi političnimi nasprotniki. Zelo verjetno je, da bodo katoličani spet vladali skupno s tako imenovanimi laičnimi skupinami.

PREMALO ŠOL

Čeprav število učiteljev od leta do leta narasča, je v Italiji še vedno precejšnje pomanjkanje šol. V državi je 917 krajev, ki so brez popolnega osnovnega pouka do petega razreda. Ministrstvo prosvete si skuša na ta način pomagati, da se v istem razredu poučujejo istočasno otroci raznih šolskih letnikov. Takih večrazrednic je danes v Italiji 5275, zaradi česar močno trpi pouk. Najslabše so razmere v južnih pokrajinah.

VESELJE V AMERIKI

V ponedeljek se je polastila javnosti Združenih držav splošna radost. Ta dan se je namreč Amerikancem, in sicer njihovim mornarici, posrečilo pognati po več izjalovljenih poskusih v vsemirje drugi umetni mesec, ki kroži sedaj v višini 4000 kilometrov okoli zemlje. Izdelali so ga v obliki srednjevelike krogle, na kateri so namestili dva radijska oddajnika, od katerih enega ženejo naneseno z elektriko s sončno energijo.

Ameriški sputnik pošilja že redno svoje znake proti zemlji.

AVTOMOBILI V ITALIJI

V republiki je dne 31. decembra 1957 krožilo po cestah nič manj ko 4 milijone 953 tisoč in 85 avtomobilov, se pravi skoro pol milijona več kot prejšnje leto.

Če primerjamo današnje stanje s tistim v letu 1938, se je medtem avtomobilski promet v Italiji kar *podesetoril*. Zares izreden napredek! Današnje poti pa ne zadostujejo več potrebam časa in to je vzrok, da je v Italiji toliko prometnih nesreč.

Krivično razlaščevanje

Kot poročamo na drugem mestu, so vojaška oblastva pričela na Tržaškem vseprek razlaščevati slovensko zemljo. Tako bodo lonjerskim kmetom vzeli 30 hektarov, njih tovarišem v Velikem Repnu 17, več zemlje pa zgube tudi Openci. Zaradi tega bomo tržaški Slovenci iznova zgubili nad 50 hektarov, kar je spričo tesne površine našega narodnega ozemlja nenadomestljiva izguba.

Ravnanje je tembolj čudno in krivično, ker ni za razlastitev niti najmanjše socialne potrebe.

Na teh zemljiščih so si razvajeni in siti Amerikanci, kot znano, zgradili za kratek čas in zabavo igrišča za baseball in golf. Namesto da bi gospodje ob svojem odhodu iz naših krajev vrnili zaplenjeno imetje zakonitim lastnikom, so jo velikodušno — *poklonili* Italijanom, oziroma njihovim vojski, ki je sploh ne uporablja in niti najmanj ne potrebuje. Ravno tako, kot so jim darovali celo vrsto drugih stvari, katerih vrednost gre v stotine milijonov. Od fašistov oropanim

Slovincem niso pa odstopili niti najskromnejšega poslopja za njihove kulturne potrebe.

Zemlja kmetu!

Toda dokler so darovali imetek, ki je bil njihov, je to bila njihova zadeva. Nemoralno in grdo je pa bilo, da so odstopali tudi *tujo lastnino*, in to ljudem in ustanovam, ki je ne potrebujejo.

Ker vojska igrišč ne potrebuje, jih namerava prodati proti mastnemu plačilu osrednji italijanski športni organizaciji CONI. Zato torej, da se bo lahko mestna gospoda na njej lahko igrala in zabavala, naj kmetje zgube zemljo, od katere so s svojimi družinami skozi stoletja živeli!

Tako ravnanje, ki tako močno škoduje v očeh našega ljudstva ugledu Italije in njenim pravim koristim, vzbuja med nami vsesplošno ogorčenje in mora zato enkrat za vselej nehati. Zemlja pripada kmetom, ki so jo od vselej obdelovali, in nikomur drugemu!

NOVICE

DŽAMILA BOUHIRED

Tako se imenuje 22-letna Alžirka, ki so ji dokazali, da je imela vodilno vlogo v oboroženi borbi proti Franciji ter pri tem izvršila celo vrsto atentatov. Obsojena je bila na smrt in pretekli teden bi morala biti obešena.

Poseben odbor pod predsedstvom državnega poglavarja Cotyja jo je pa v poslednjem trenutku pomilostil ter spremenil kazen v doživetno ječo. Sklep je bil pameten, zakaj Džamila Bouhired bi bila s svojo smrtjo postala narodna mučenica ter s tem Franciji neizmerno škodovala.

Za pomilostitev so se zavzele razne osebnosti in organizacije v inozemstvu in Franciji sami, med njimi tudi predsednik Sovjetske Rusije Vorosilov.

SPREHOD POD MORJEM

Belgijski potapljač Viktor van Lent namerava prepotovati avgusta peš razdaljo med Francijo in Anglijo. Prehodil bo po dnu Rokavskega zaliva 32 kilometrov in imel pri tem ves čas okrog 60 metrov vode nad glavo. Bogsigavedi, zakaj naj bi bilo to važno.

PSIČKA, ALFA

V Moskvi že vezbajo in vzgajajo psičko, ki bo Lajkina naslednica. Živali so dali ime Alfa in je namenjena, da bo letela na sputniku št. 3. Pognati jo mislijo v še večje višine kot Lajko, toda ni določena, da žrtvuje življenje znanstvu, ampak upajo, da se bo s poleta srečno vrnila na zemljo.

ZANIMIVA ZBIRKA

Proti koncu meseca aprila bo izšla obširna zbirka povojnih italijanskih pesnikov. Izbor iz pesniških del zadnjih desetih let pripravlja znani književnik Salvatore Quasimodo.

FILOZOFSKA ENCIKLOPEDIJA

V kratkem izide zadnji zvezek velike italijanske »Enciclopedia filosofica«. Obsegala bo štiri velike zvezke, po 1000 strani vsak. Pri njej sodelujejo največji živeči italijanski filozofi. Delo, ki je tudi v svetu zbudilo precejšnje zanimanje, obravnava 12.000 filozofskih izrazov ter jih v daljših stolpcih pojasnjuje s kritično-zgodovinskega stališča.

STARE IZKOPANINE

V staroslavni Olimpiji na Peloponeškem polotoku so starinoslovci odkrili in začeli izkopavati najstarejši stadion na svetu. Na igrišču, ki je imelo prostora za 20.000 gledalcev, so stari Grki prirejali olimpijske tekme že 700 let pred Kristusom. Izkopanine bodo pojasnile marsikatero vprašanje iz klasične grške zgodovine.

TOMAŽ S. ELIOT

Na rimski univerzi je bil pred kratkim podeljen častni doktorat angleškemu pesniku Tomažu S. Eliotu. Visoko odlikovanje so mu priznali, ker so njegova dela po duhu in obliki navdihnena od latinskega okolja. Sam pisatelj, ki velja za največjo pesniško osebnost našega časa, je v zahvali poudaril, da se tudi on čuti vezanega na motive, kateri so bili vodilni pri Virgilu in Danteju.

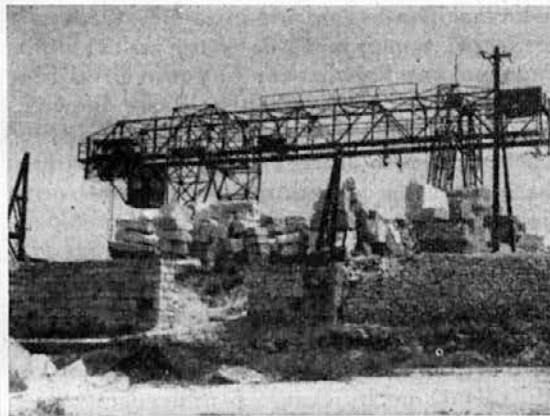
Eliot je bil rojen leta 1888 v Združenih državah, a je angleški državljan. Po končanih študijih je postal profesor; od leta 1923 se pa bavi samo s književnostjo. Leta 1948 so mu podelili Nobelovo nagrado za književnost. Poglavitna pisateljeva dela (vseh je 52), so: »Pesmi 1909-1935«, roman »Cocktail party«, potem zbirka kritičnih spisov »Sveti gozd«, eno zadnjih njegovih del pa je drama »Umor v katedrali«. To dramo je italijanski skladatelj Ildebrando Pizzetti tudi uglasbil kot opero. Delo, vzeto iz angleške zgodovine, in sicer iz časov verskih bojov med anglikanci in katoličani, je imelo tudi v milanski Scali prodoren uspeh.

MALI OBDELOVALCI

V vasi Enguiso blizu Trenta so učenci ljudske šole ustanovili »Zadrugo malih obdelovalcev«. Vzeli so v najem 4500 metrov zemlje ter jo posadili s krompirjem in tulipani. Pridelke prodajajo. Lani so imeli četrto milijona dobička, ki so si ga med seboj razdelili. Zadrugo vodijo sami, učitelj jim pomaga samo z nasveti. Na tak način se kmečki otroci pripravljajo na življenjski poklic ter si povrh nekaj prihranijo.

PRIMANKUJE PAPIRJA

Svetovna proizvodnja papirja je v zadnjih letih poskočila za 50 odstotkov, toda kljub temu ga v vseh deželah čedalje bolj primanjkuje. Gozdov, zlasti smrekovih, ki dobavljajo glavno surovino, je na zemlji zmerom manj in s časom bodo postali prava redkost. Francoskim kemikom se je pa pred kratkim posrečilo izdelati celulozo tudi iz manjvrednih vrst lesa in celo iz konoplje. Nova surovina je v marsikaterem boljša kot dosedanja.

Nabrežinski kamnolom

»DOBER KATOLIČAN«

V Rimu živi 30-letni Elio Salvetti, ki je poročen in ima dvoje otrok. Kljub temu se je smukal okoli deklet in jim obljubil zakon. Pri sebi je imel cel kovček župnijskih pečatov, s katerimi si je izstavljal potrdila, da je samski in dober katoličan. Obenem se je izdajal za letalskega inženirja. Tako mu je uspelo prepričati starše šesterih »nevest«, da so mu dali predujme na doto in pohištvo, zatem ga je pa požrla zemlja. »Dobrega katoličana« so slednjič dali pod ključ.

DVOJE VLADARIC

Iznad pečin kneževine Monaco, ki šteje vsega 25.000 prebivalcev, je v petek zagrmelo 21 topovskih strelcev, naznanjajoč, da se je rodil prestolonaslednik. V deželi je zavladalo veliko veselje, zakaj če bi vladarska hiša Grimaldi ostala brez moškega naslednika, bi bila po obstoječih pogodbah kneževina priključena Franciji in konec bi bilo blaginje prebivalcev, ki jim danes ni treba služiti niti vojske niti plačevati davkov.

Medtem ko se je bivša ameriška igralka in sedaj kneginja Grace kopala v radosti, da je povila sina, si je isti dan perzijska kraljica Soraya oblekla žalno obleko. Po 7 letih srečnega zakona je morala pristati na razporoko, ker ni rodila sina. Po državnih in verskih postavah je bil kralj prisiljen vzeti drugo ženo. Ena vladarica se je radostila, druga pretakala solze.

MODERNI PUŠČAVNIK

V gorah blizu Brescie živi že trideset let stari mož Domenico Marchi v neki votlini. Kupil si je kos zemlje pod gorskim previšom in ga posejal s korožo in ječmenom. Pri sebi ima še kozo za mleko. Vsakih par mesecev pride v dolino po sol in vžigalice in nato spet zgine. Ko so ga vprašali, čemu tako živi, je odgovoril, da zato, ker hoče biti sam svoj gospodar.

NAVIHANI ROPARJI

V ameriškem mestu Alabami sta v neko draguljarno stopila dva kupca in pustila avto pred vrati. Medtem ko jima je gospodar razkazoval bisere, je ugledal skozi šipo, kako se v avtu mlada in lepa dama — slači. Vanjo je kar buljil z očmi. Navidezna kupea sta izkoristila priliko, si nabasala žepe s prstani in smuknila v avto k dekletu. Ko se je zlatar zavedel, je vozilo že oddrdalo.

POPRAVEK

V zadnjem uvodniku »Za svobodo Cerkve in za svobodo državljanov« se nam je vrnila neljuba pomota. V 14. vrsti 2. stolpca stoji stavek: »Cerkve je od nekdaj gledala v družini tolikanj pomembno ustanovo, da je poroko povzdignila v dostojanstvo zakramenta«. Pravilno bi se moralo glasiti, da je poroko povzdignil v dostojanstvo zakramenta Kristus, ki je glava Cerkve.

KULTURNE VESTI

* Roberto Rossellini se bo spet lotil filmanja. Posnel bo film po knjigi brazilskega pisatelja Joséja Castra Zemljepis gladi. Odpotoval je že v Brazilijo, da bi z avtorjem skupaj napisal scenarij.

* Nemško filmsko nagrado Bambi, ki jo podeljuje Film Revue, je prejela kot najboljša tuja igralka Gina Lollobrigida, najboljši tuji igralec je pa bil Rock Hudson. Kot najboljši tuji film je bil nagrajen angleški Dvanajst jeznih mož. Maria Schell in Horst Buchholz (ki se je prekrstil v Združenih državah v Bookholta) sta bila priznana kot najboljša nemška igralka.

* Pevka Lale Andersen, ki je postala slavna s pesmijo Lili Marleen, je bila odkrita leta 1932 v Berlinu od Bertolda Brechta, ko je potreboval mlado pevko za stransko vlogo v operi Mahagonny. Zadnji čas je postala Lale Andersen spet slavna s tem, da je pela za registracijo na gramofonske plošče pesmi iz Brechtove Opere za tri groše, s katerimi si je osvojila obe Nemčiji in se izkazala hvala velikemu avtorju.

BALETA KOZINE IN ADAMIČA

Ljubljanska Opera pripravlja nov baletni večer, ki bo obsegal dva nova baleta, in sicer »Triptihon« (glasba Marjana Kozine) in »Naše ljubljeno mesto« (glasba Bojana Adamiča). Prvi balet bo dramatičen, resne vsebine in simfoničen, drugi pa vesel, grotesken, skoro surrealističen.

Ravnateljstvo Opere je naprosilo slikarja Lojzeta Spacala, da bi zamislil osnutke za scene. To je že drugič, da se je ljubljanska Opera obrnila na Spacala za baletne scene. A naš tržaški umetnik je moral tudi tokrat povabiti odkloniti, čeprav bi ga, kot nam je izjavil, delo zelo veselilo, ker ustreza njegovemu ustvarjalnemu nagnjenju. Povabilo je moral odkloniti, ker se pripravlja za biennalo v Benetkah in za samostojni razstavi v Rimu in Milanu. V četrtek pa je odprl razstavo v tržaški galeriji Casanuova.

Slovenci in volitve v rimski parlament

(Nadaljevanje s 1. strani)

lijanskih dušnih pastirjev do tega trenutka nespremenjeno in po načrtu nadaljuje.

To bridko izkustvo bi moralo po našem vsakogar strezniti.

Bodoče volitve v parlament so tolike važnosti za naš narod, da bo treba o njih res hladno in tehtno razmišljati ter se šele nato odločiti. O stvari bomo še obširno pisali.

Dopisi v Tržaškega

LONJER

Prejšnji petek sta prišla v Lonjer predstavnika vojaškega tehničnega urada ter sporočila lastnikom zemljišč na Hudem letu, da so oblastva sklenila njihovo zemljo razlastiti. Posestnikom, zbranim v prosvetnem domu, sta javila, da je obrambno ministrstvo že izdalo razlastitveni odlok, ki zadeva okrog 30 ha zemljišča. Na njem si je bila ameriška vojska, kot znano, zgradila igrišče za gospodski golf ter za zasedeno zemljo plačevala letno odškodnino. Po njenem odhodu so dolžnosti bivših koristnikov prevzela italijanska oblastva, igrišča pa ni nihče več uporabljal.

Lonjerski kmetje so zato zadnja leta čedalje odločneje zahtevali, naj se jim zasedena zemljišča vrnejo ali pa naj se zadeva kako drugače reši. Njihova zahteva je bila upravičena zlasti zato, ker odškodnina, ki so jo prejeli, nikakor ni krila povzročenih škod. Toda oblastva so, kot smo povedali, izbrala najslabšo rešitev: razlastitev!

Na petkovem sestanku so kmetje tudi zvedeli za ceno. Ta gre od 60 do 200 lir za kv. m, se pravi povprečno 130 lir za meter. Lastniki so gospodoma izjavili, da cena ni pravična, ker ne odgovarja dejanski vrednosti tamkajšnje zemlje, ter pristavili, da je podjetje Italcementi slabšo zemljo plačalo 350 lir za kv. m. Če že ni mogoče razlastitve preprečiti, so kmetje dejali, da so pripravljeni pogajati se za ceno od najmanj 250 do 300 lir za kv. m.

Ta teden prejema lastniki zemljišč na Hudem letu pisma, v katerih jim oblastva uradno sporočajo, koliko zemlje jim bodo razlastila ter kolikšno odškodnino so jim voljni izplačati. Pri tem se nam zdi važno poudariti, da se morajo vsi prizadeti nemudoma zbrati na skupnem sestanku ter po treznem preudarku skleniti, da bodo pri nadaljnjih razgovorih *enotno nastopali*. Kajti le z enotnim in s čvrstim nastopom bodo lahko dosegli boljše uspehe. Dobro bi bilo obenem, če se bi posvetovali s kakšnim pravnikom.

REPENTABOR

Konec prejšnjega tedna je bila uradno potrjena vest, da bodo vojaška oblastva v kratkem razlastila 17 ha zemljišča nad Velikim Repnom. Z omenjenim nepričakovanim ukrepom bo kar 26 kmetovalcev iz naše občine ob delu zemlje, kar bo gotovo imelo hude posledice v vsem tukajšnjem kmečkem gospodarstvu. Zvedelo se je obenem, da se ne bo med strelskimi vajami nihče smel približati temu področju, ker bodo že poldrugi km pred streliščem stale straže ter vsakomur branile dostop k ozemlju. Zaradi tega bo škoda znatno večja, kot smo pričakovali. Kmetje so upravičeno zaskrbljeni za svoje bodočnost, saj so v kratki dobi enega leta doživeli kar tri velike udarce: spomladansko zmrzal, povečanje zemljiških davkov in sedaj še razlastitev.

DOLINA

V ponedeljek je bila izredna seja dolinskega občinskega sveta. Župan Lovriha je poročal o razgovoru, ki ga je občinski zastopnik pred kratkim imel z generalnim komisarjem Palamaro. Kot smo poročali, je občinski svet na zadnji seji sklenil, naj posebno odposlanstvo posreduje pri dr. Palamari, da ukine dopolnilni davek na zemljišča, ki je

tako živo zasekal v korist naših kmetovalcev. Toda razgovor z generalnim komisarjem ni imel nobenega uspeha. Dr. Palamara je v tej zadevi nepopustljiv. Če občinski svet odbije povišek, bo nove davke uvedla prefektura.

Odposlanstvo je obenem generalnega komisarja naprosilo, naj poskrbi, da se še otvori otroška vrtca v Mačkovljah in Ricmanjih. Iz odgovora dr. Palamare izhaja, da za Mačkovlje ni nobenega upanja, medtem ko se zdi, da bodo v Ricmanjih le odprli vrtec. V Mačkovljah ni mogoče ustanoviti vrtca, češ da ni denarja.

Iz istega razloga je bil tudi odbit sklep, naj bi stroške za vrtec prevzela občinska uprava, kar pomeni, da v Mačkovljah vrtca nikoli ne bo.

Občinski zastopniki so se pri dr. Palamari tudi pritožili zaradi protislovenske gonje, ki so jo nedavno tega sprožile mnoge laške tržaške nacionalistične organizacije. G. komisar je pri tem izjavil, da v tej zadevi nima vlada nobene krivde, ker so gonjo proti Slovincem začeli netiti časopisi, zlasti dnevnik, ki izhaja v Vidmu. Pristavil je, da tudi Slovenci sami niso brez krivde, češ da njihov tisk prav tako podpihuje narodnostno mržnjo.

Pozivamo dr. Palamaro, naj nam dokaže, kdaj je slovenski tisk ščuval Slovence zoper Italijane. S tem da branimo naše ljudstvo pred krivico in zahtevamo zanj enakopravnost, ki mu gre po človeških in božjih zakonih, menda ne hujskamo še Slovencev zoper Italijane!

Svetovalci so nato razpravljali o proračunu za leto 1958, ki izkazuje 41 milijonov primanjkljaja. Zaradi pomanjkanja prostora bomo o njem podrobno poročali prihodnjic.

NABREŽINA

Prejšnjo soboto smo položili na domačem pokopališču k večnemu počitku 65-letno domačinko Ivanko Pertot. Pokojnica je bila vse življenje skrbna in dobra mati ter narodno zavedna Slovenka. V mladih letih se je živo udeleževala v prosvetnem življenju, zlasti v nabrežinskem dramskem društvu. Kako so jo globoko vsi spoštovali in radi imeli, je dokazal pogreb, ki se ga je udeležila izredna množica Nabrežincev in prebivalcev bližnjih vasi.

Naj ji bo lahka nabrežinska slovenska zemlja. Hudo prizadetemu možu g. Lambertu Pertotu, otrokoma in sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

OREH

Zvedeli smo, da bodo jugoslovanska oblastva na obmejnem prehodu pri Škofijah v kratkem zgradila novo poslopje za carinike in obmejne stražnike. Zgrajeno bo nasproti že obstoječega poslopja ter se bo v njem opravljal pregled potnikov, namenjenih v Jugoslavijo. Osebe, ki potujejo v Italijo, bodo pa pregledali v starem poslopju. Na ta način se bo promet na tem prehodu znatno izboljšal.

ŠTIVAN

Uprava tovarne za izdelovanje mrež, kjer je zaposlenih precej slovenskih deklet iz naše občine, bo prihodnji mesec odpustila vse

uslužbenke. Delavke so se zato pred dnevi sestale v Nabrežini ter sklenile naprositi Urad za delo, naj nepričakovani ukrep uprave skuša preprečiti.

TEČAJ ZA NATAKARJE

Kot smo poročali, se na pobudo občinske uprave v kratkem prične v Sosljanu tečaj za natakarkarje in bariste. Udeležijo se ga lahko fantje in dekleta od 14. do 18. leta starosti. Na tečaj bo sprejetih največ 28 oseb, trajal pa bo štiri mesece. Pouk bo v restavraciji Eden.

Kdor se za ta važna poklica zanima, naj se čimprej zgloši na županstvu v Nabrežini.

GRE SAMO ZA POMOTO?

Tržaško županstvo je te dni začelo izdajati nove osebne izkaznice, s katerimi se bo lahko tudi potovalo v večino zahodnih evropskih držav (Avstrija, Francija, Nemčija in države Beneluxa). Z velikim začudenjem pa smo ugotovili, da je poleg običajnih podatkov v izkaznici navedena tudi narodnost posameznika, medtem ko ni nikjer zabeleženo njegovo državljanstvo. Tako se dogaja, da vsi Tržčani — tudi Slovenci — čez noč postajajo Italijani.

Mislimo sicer, da gre za pomoto, vendar se zelo čudimo, kako morejo oblastva s tako lahkoto zamenjavati narodnost z državljanstvom, saj sta tudi po italijanskem pravu dva povsem različna pojma!

NOVO ZDRAVILIŠČE

Na Trsteniku so v ponedeljek slovesno otvorili novo zdravilišče, ki ga je zgradil Zavod za socialno zavarovanje. Bolnica je namenjena delavcem, bolnim za jetiko, in je ena največjih v Italiji ter spada med najsoodnejše v Evropi.

Zdravilišče je blagoslovil škof msgr. Santin, slovesnosti pa so se udeležili minister za delo Gui ter mnogi tržaški oblastniki.

SESLJAN

Na pobudo občinske uprave je v torek bil v Sosljanu sestanek gostilničarjev in hotelirjev iz vseh obalnih vasi naše občine. Sestanek so se udeležili tudi župan Furlan in nekateri odborniki. Razpravljali so o pripravah za bližnjo tujskoprometno sezono.

RICMANJE

Vest, da bodo šolska oblastva končno vendarle v Ricmanjih otvorila otroški vrtec, je zelo razveselila naše starše. Upamo, da bodo oblastva držala dano besedo in vrtec čimprej odprla.

Krasno spomladansko vreme je na praznik sv. Jožefa, našega farnega zaščitnika, privabilo v našo vas izredno veliko Tržčanov in prebivalcev iz vse tržaške okolice. Toliče množice naša vas še nikdar ni videla. Na svoj račun so prišli zlasti gostilničarji, ki so točili záres dobro kapljico, in tudi razni kramarji, ki so na svojih stojnicah prodajali raznovrstno blago.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU
V soboto, 22. marca, ob 20.30 v dvorani na stadionu
»Prvi maj«, Vrdelska cesta 7

Thornton Wilder

»NAŠE MESTO«

Igra v treh dejanjih

Veljajo izkaznice »Z«

V nedeljo, 23. marca, ob 16. uri v prosvetni dvorani
»A. Sirk« v Sv. Križu

Thornton Wilder

»NAŠE MESTO«

— Dopisi iz Goriške —

GORIŠKI OBČINSKI SVET

V sredo prejšnjega tedna je bila seja goriškega občinskega sveta. Razpravljali so v glavnem o novem pravilniku za občinske službenice, ki jih je 192.

Pravilnik je izdelal upravni odbor, ki se je bil prej posvetoval z načelniki vseh političnih skupin. Kljub temu pa je razprava o pravilniku trajala zelo dolgo, ker so razni svetovalci postavljali nove predloge. Tako je dr. Pedroni poudaril, da je treba sprejeti v službo zlasti osebe z akademsko izobrazbo, kar bi koristilo poslovanju raznih oddelkov mestne uprave. Profesor Zuccalli je predlagal, naj se število učiteljev v otroških vrtec dvigne od 8 na 12. Liberalci Attems je svetoval, naj se število osebja zniža, da se zmanjšajo stroški. O pravilniku bodo glasovali na prihodnji seji.

Komunisti in socialni demokrati so ob začetku seje pozvali upravni odbor, naj posreduje, da se začne pogajanja med uslužbenci in upravo mestnega avtobusnega podjetja ATA. Pogajanja naj bi bila na Uradu za delo.

Na seji v predpreteklem tednu je bil med drugim stavljen predlog, da se tudi goriška mestna uprava na primeren način oddolži spominu pred kratkim umrlega slikarja Lojzeta Špacapana. Župan dr. Bernardis je predlog sprejel in izjavil, da bo občina kupila eno izmed pokojnikovih slik, ki jo bo poklonila pokrajinskemu muzeju.

POKRAJINSKI ODBOR

Prejšnji torek je imel redno sejo pokrajinski upravni odbor. Odbornik za zdravstvo dr. Marin je poročal o učinkovitih ukrepih uprave proti potvarjanju živil in zlasti potvarjanju vin. Odbornik je poudaril, da se je potvarjanje živil že hudo povsod razpaslo. To ne ogroža le poštene trgovine, ampak tudi zdravje prebivalcev. Zato je že skrajni čas, da vsem spekulantom stopimo na rep.

Odbor je sklenil, da se 27 milijonov lir stroškov, ki jih je imel lani zdravstveni laboratorij, porazdeli med pokrajino in posamezne občine na Goriškem. Odobril je nato 5 milijonov za lepake ter 22 milijonov za podpiranje nezakonskih otrok.

Končno je odbor določil 1 in pol milijona lir za ponovno asfaltiranje ceste v Selcah ter 13 milijonov za cesto Trst-Videm. O tem pa bo moral sklepati še občinski svet. Odborniki so nakazali Trgovinski zbornici 100 tisoč lir za izboljšanje živinoreje.

RODITELJSKA SESTANKA

Pred kratkim sta bila na goriški strokovni šoli in nižji gimnaziji roditeljska sestanka. Starši so z veliko udeležbo dokazali, da si žele pogostih stikov z ravnateljstvom in proforskim zborom. Razveselilo jih je to pot zlasti poročilo ravnatelja dr. Nemea, iz katerega izhaja, da se je učni uspeh po prvi konferenci skoro v vseh predmetih nekoliko izboljšal. Ravnatelj je starše naprosil, naj dijake vzpodbujajo k pridnemu in vestnemu učenju v zadnjih treh mesecih šole. Pouk se letos namreč zaključuje šele 26. junija, vmes pa so velikonočne počitnice in politične volitve.

IZ ŠTMAVRA

Naš rojak pianist Gabrijel Devetak je priredil v ponedeljek preteklega tedna samostojen koncert v Florenci. Tamkaj zelo razširjeni dnevnik *Giornale del Mattino* je 11. marca o koncertu objavil izredno laskavo poročilo. Devetak je izvajal dela Mozarta, Schumann, Beethovna in Chopina. Tudi ta koncert je bil prirejen po zaslugi gospe Pavle Virginije vdove Hein. K odličnemu uspehu g. Devetaku vsi rojaki iz srca čestitamo!

IZ ŠTEVERJANA

Zaradi snega in precejšnjega mraza, ki še vedno traja, nam zaostajajo vsa spomladanska kmečka dela. Za srečo smo že pred mrazom preorali precej zemlje z velikim traktorjem za nove trtne nasade. Števerjanci smo precej dolgo časa potrebovali, preden smo spoznali veliko koristnost traktorjev in sploh kmečkih strojev. Zato smo dolžni se zahvaliti Novemu listu, ki nas je pravočasno poučil in s številkami dokazal, kako neprimerno cenejše je oranje zemlje s strojem kot pa ročno, ki je vrh tega še nečloveško naporno.

Zaradi snega in mraza so najbolj prizadeti Slovenci in tisti, ki stanujejo okrog cerkve. Na cesti od cerkve do Dvora je namreč mnogo snega.

V nedeljo je odšlo veliko številov vaščanov na poučni izlet v jugoslovanska Brda. Na zanimivem in zabavnem izletu smo si ogledali najprej kmečko zadrugo v Vipolškem gradu, nato veliko moderno klet na Dobrovem in še kmečko zadrugo v Fojani. Povsod, posebnost še na Dobrovem, smo bili gostoljubno sprejeti in pogoščeni. Izleta so se udeležili tudi župan in nekateri občinski svetovalci.

V ponedeljek je v Števerjanu umrl znani posestnik g. Albin Pintar. Pred kratkim je bil operiran na jetrih, a ni kljub temu ozdravel. Pokopali smo ga v torek. Pogreba se je udeležila lepa množica vaščanov in s tem pokazala, kako so pokojnika vsi spoštovali. Naj mu sveti večna luč. Hudo prizadetim sorodnikom, zlasti soprogi, izrekamo globoko sožalje.

IZ DOBERDOBA

V soboto so bile pri nas volitve za novo upravo kmečke bolniške blagajne. Bili smo toliko pametni da smo se strnili na eni listi in volili v upravo moše, do katerih imamo zaupanje. Za to je volilna borba postala nepotrebna. Tako je bilo tudi v obeh drugih slovenskih občinah v goriški pokrajini, v Sovodnjah in Števerjanu.

IZ ŠTANDREŽA

Znano je, da nameravajo obmejna policijska oblastva določiti prehod pri Rdeči hiši le za promet s potnimi listi in prepustnicami. Odkar so tu začeli graditi dostojnejše prostore za obmejne stražnike, postaja vprašanje prehoda za dvolastnike iz Štandreža, Sovodenj in kmetovalce iz Sv. Roka vedno bolj pereče. Obmejna oblastva so sicer odprla prehod na Pristavi (Rafutu), toda Sovodenjci, Štandrežci ter Podturnci imamo svoja polja največ v Rožni dolini in okrog Stare gore. Že večkrat smo predlagali, da bi se za te dvolastnike uredil nov prehod v ulici Blaserna. Dokler pa ne bo to vprašanje za-

dovoljivo rešeno, naj oblastva dovolijo dvolastnikom prehod še nadalje pri Rdeči hiši, ker je tisti pri Rafutu preveč oddaljen.

IZ SOVODENJ

Izlet goriških kmetovalcev na kmetijski mednarodni sejem v Veroni, ki so se ga udeležili tudi mnogi drugi Slovenci iz okolice, je bil zelo zanimiv. Vožnja z vstopnino na velesejem nas je stala letos le 500 lir. Taki izleti niso le zabavni, marveč tudi zelo poučni ter koristni.

Naše potrošnike opozarjamo, da se delijo sladkor, kava in semensko olje za mesec marec.

PRVA SLOVENSKA KANDIDATURA

Slovenski kandidat na listi PSI (Nennijeva socialistična stranka) za poslansko zbornico v volilnem okrožju Gorica - Videm - Bel-luno bo g. Viljem Nanut.

OPOZORILO STARŠEM

Goriško županstvo razglša, da bodo cepili proti davici in kozam otroke, ki so bili rojeni 1956. leta, in tiste, ki so se rodili že prej, a niso še bili cepljeni. Cepili jih bodo od 24. do 29. t. m. na občinskem zdravniškem uradu v ulici Mazzini.

OBČNI ZBOR SPD

Pred kratkim je bil v prostorih znane restavracije Zvezde 11. redni občni zbor goriškega SPD. Društveni predsednik g. Bernard Bratuž je poročal, da je planinsko društvo lani priredilo lepo število dobro uspešnih izletov. Odlično so uspeli zlasti zimski smučarski izleti na Lokve. Planinsko društvo v Novi Gorici je namreč poskrbelo za prevoz smučarjev iz Rožne doline na Lokve in nazaj. Vožnje so pa na mestu tudi spomladni in poletni, saj so Lokve s Krnico zelo privlačne v vseh letnih časih.

Tajnik je v poročilu povedal, da ima društvo 136 članov, naročnikov na dobro in zanimivo urejevani Planinski vestnik pa je 42. Goriški planinci prav radi obiskujejo Kekčovo kočjo na Sv. Katarini, vsako leto priredi-jo pa ob veliki noči izlet k Štekarjevemu na Valerišče, ki se ga udeležijo mnogi člani. Lani so planinci šli na Krn, v Trento, na Lokve, Kriške vode, Šentviško planoto, Tolminski Lom, Trstelj in še v mnoge druge kraje obmejnega področja.

Društvo bo nakupilo še nekaj parov smučic, ki bodo vedno na razpolago zlasti mladim članom. V organizacijo je lani stopilo nekaj mlajših članov, nekaj starejših pa je izstopilo. Občni zbor je izvolil novi odbor, ki ga sestavljajo večini lanski odborniki.

SMRT UGLEDNEGA ZDRAVNIKA

V soboto popoldne je iznenada umrl v bolnici Sv. Justa Slovecem in Italijanom priljubljeni goriški zdravnik dr. Adalbert Gres-si. Bilo mu je 62 let. Starejši goriški rod je visoko cenil že njegovega pokojnega očeta, ki je bil znan ne le kot dober zdravnik, marveč tudi kot mož plemenitega srca. L. 1944 je bil pokojni dr. Adalbert od nacistov zaprt štiri mesece v tržaških zaporih v ulici Coroneo. Zaradi posebnih zaslug je sv. oče pokojnika odlikoval z redom sv. Silvestra.

Pogreb je bil v ponedeljek. Udeležili so se ga mnogi meščani ter oblastniki.

Naj sveti blagemu pokojniku večna luč. Njegovi užaloščeni družini in sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

Beneška Slovenija

IZ TAJPANE

Po mnogih obljubah so vendar začeli graditi cesto, ki bo povezala Viskoršo s Krnato. Pot bo široka tri metre in bo, kakor upamo, še letos dokončana. Pri gradnji je zaposlenih okoli 20 delavcev. Govorijo pa, da nameravajo zgraditi še cesto, ki bo vodila iz Krnate v vas Osrjedak. Tudi ta pot je nujno potrebna, saj posedujejo Krnatičani v bližini te vasi svoje njive in senožeti.

Tajpana ima veliko izseljencev v raznih evropskih državah in tudi v Ameriki. Lani so izseljenci poslali domov okoli 90 milijonov lir prihrankov, ki so si jih z napornim delom zaslužili v tujini. Približno enako vsoto pa so prinesli domov tudi za zimo, ko so prišli na obisk in počitek. Nepravilno je le, da morajo naši izseljenci od svojih krvavih zaslužkov plačati dvakratni davek: enega v tujini, drugega doma.

IZ REZIJE

Pred kratkim je slavil 90-letnico rojstva Peter Tosoni iz Sv. Jurija, ki se je že v mladosti izselil v Avstrijo. Saj so naši ljudje že od nekdaj odhajali iz prerevne domačije za kruhom v tuji svet. Slavljencu Petru je bila sreča naklonjena, tako da se je v tujini prav kmalu postavil na lastne noge; tam je odprl trgovino s sadjem, ki mu je vedno bolj uspevala. Tudi njegovih desetero otrok si je izbral dobro življenjsko pot; nekateri so trgovci, drugi hotelirji ali dobri obrtniki.

Naš slavljencec je večkrat obiskal rodno zemljo in upamo, da bo še večkrat prišel k nam. Saj so naši izseljenci navadno trdno zakoreninjeni v svoji revni domačiji. Zanje je največja sreča, da jo tu pa tam obiščejo. Na dan slavlja je častitljivi mož zbral okoli sebe 6 sinov, 4 hčere in nad dvajset vnukov in pravnukov. Slavljencu kličemo vsi sorojaki, naj ga ljubi Bog živi še mnogo leta in dobrotljivo blagoslovi njegovo življenje!

IZ STOLBICE

V začetku marca so prepeljali posmrtno ostanke Alojzija Clementa na domače pokopališče v Stolbico. Mož je umrl v vojnem taborišču v Mathausenu dne 24. maja 1945. Najprej so bili prenesli njegove kosti na vojaško pokopališče v Sredipolju, zgrajeno že po prvi svetovni vojni. Končno so pa njegove zemeljske ostanke prepeljali domov in jih v veličastnem pogrebu položili k večnemu počitku na pokopališču rodnega kraja.

Pokojnika so bili nacisti aretirali na njegovem domu januarja l. 1944 in ga odpeljali, ker se je vneto udejstvoval v narodnoosvobodilni vojni, v Nemčijo. Sedaj se je vsaj mrtev vrnil na rodno zemljo, ki jo je pristrčno ljubil, saj je zanj žrtvoval še mlado življenje. Naši ljudje žrtvujejo vse, da spravijo svojce domov in jih vsaj doma pokopljejo, dobro vedo, da je to najpristrčnejša želja vsakega Beneškega Slovenca, umrlega v tujini.

TAVORJANA

Končno so povezali vas Mažerole z dobro cesto v dolini. Od te vasi naprej leži pa vas Tamora, ki je še vedno brez poti. Že pred leti so tudi tej zanemarjeni vasi obljubili, da ji bodo zgradili prepotrebno cesto. Zastopniki vasi morajo kovati železo, dokler ne zmrzne, kajti oblastva so brzkone že pozabila na svečano obljubo in na to cesto. Sedaj se pa bližajo volitve in v času volitev je laže nekaj doseči. Naši ljudje v Beneški Sloveniji to dobro vedo in zato naj se zganejo v Tamori in Tavorjani, da pridejo končno do prepotrebne in tako zaželeni poti.

IZ SV. LENARTA

Naši kmetovalci so se razveselili ob vesti, da je naš občinski upravni odbor sklenil, da bo občinski zdravnik zdravil vso živino naše občine brezplačno. Tudi v drugih občinah se že dolgo govori, da bodo uvedli brezplačno

zdravljenje živine, a doslej so ostali le pri besedah in obljubah. Brezplačno zdravljenje je za naše revne majhne kmetiče nujno potrebno, saj so vedno z največjo težavo plačevali živinozdravnika. Premnogokrat se je zgodilo, da so morali prodati bolno živino pod ceno, ker niso zmogli živinozdravniških stroškov, pa bi morda ozdravela, če bi bila količinj negovana.

IZ GORJANOV

Na zadnji seji našega občinskega sveta je naš župan poročal o finančnem stanju občine. Obnemeli smo, ko smo iz njegovih ust slišali strašno vest, da znaša dolg čez 10 milijonov lir. Če pa mislimo, da biva v občini le 390 družin, vidimo takoj, da leži na vsaki družini veliko breme. Zaradi velikega dolga so naši občinski možje v mučnih skrbih in ne vedo, kako si pomagati in s čim plačati občinske uradnike. Davkov ne morejo več povečati, saj je davčni pritisk že tako prehud.

Državna oblast bi morala čimprej uvideti, da občina v takem stanju ne more niti dihati, kaj šele se gospodarsko še razvijati. Če ji država takoj ne priskoči na pomoč, bo naše prebivalstvo gospodarsko popolnoma propadlo. Saj tudi navadni kmetovalci prav dobro vemo, kako zelo podpira država Rim, Neapelj in druga mesta v Italiji, čeprav so meščanski sloji mnogo bogatejši kot prebivalstvo zapuščenih krajev hribovite Karnije in Beneške Slovenije. Tudi uradno je ugotovljeno, da so dohodki kmečkega sloja v državi splošno najnižji in celo tam, kjer je kmetijstvo najbolj razvito, kaj šele pri nas, kjer kmečki domovi zaradi izseljevanja iz dneva v dan vedno bolj propadajo ter manjka mladih sil, da bi kmetije obdelovali.

IZ FOJDE

Ministrstvo za javna dela je naši občinski upravi nakazalo 80 milijonov lir za asfaltiranje ceste iz Fojde v Neme. Cesta je dolga devet kilometrov in novega dela se vselej zlasti brezposelni delavci. Pot je danes zelo slaba, tako da avtobus, ki pelje iz Čente v Čedad, po njej zelo težko vozi.

26

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Tretji v stalni družbi je bil hromi Anglež John Collett, mož iz preproste rodbine, a zelo učen. Ko ga je cesarica povabila v družbo in ga celo v vozičku potiskala po zdraviliškem sprehajališču, je pohabljenec imel krasno žensko le za usmiljeno bitje. V dno srca se je zaljubil vanjo; pošiljal ji je knjige, šopke, zlagal pesmi svoji kraljici sreča, dokler ni zvedel, da je njegova lepota — cesarica. V obupu jo je prosil odpustčanja, a kot zadnjo uslugo, naj mu da v dar kodrček svojih zlatih las.

Cesaričina zaupnica

Želja se mu ni izpolnila, cesarica je že odpotovala. Z Dunaja je Collettu odpisala, da je ukazala dvoje njegovih pesmi, ki jih je zložil njej na čast, uglašbiti in da jih vsak večer posluša; kodrčka v spomin pa da mu ne more poslati, ker je naredila obljubo, da ne bo nikomur niti lasu od sebe dala. Prosi ga pa, naj moli zanj, ker je tako nesrečna...

In res; ko je Elizabeta prišla nekega ve-

čera v madžarski narodni noši v dunajsko opero, jo je njena tašča tako izživalno pogledovala in majala z glavo, da so navzoči opazili neljubi prizor. Cesarica se je kar sredi predstave umaknila z možem iz gledališča. V nekem pismu je tudi te težave potožila hromemu angleškemu prijatelju.

Bolj kot kdaj prej si je tedaj zaželela, da bi imela pri sebi kakšno osebo, ki bi ji mogla odkriti svojo bol in srce. Prosila je cesarja, naj ji dovoli vzeti k sebi kot dvorno damo mlado ogrsko plemkinjo Ido Ferenczy, da bi se od nje naučila tudi madžarsčine.

Ko se je triindvajsetletna Ida predstavila, je njena preproščina cesarici brž ugajala:

»Všeč ste mi, usojeno nama je, da bova dosti skupaj«. Novo dvorno damo, čeprav še mlado, je prosila, naj nikomur nikoli ne pove, kaj govori in kaj delata. Cesaričino zaupnico je pa tudi tašča Zofija ukazala poklicati k sebi ter ji je zabičala: »Vedno mi morate poročati, kaj Njeno Veličanstvo govori

in misli.«

Toda Ferenczyjeva je zaupala samo svoji gospodarici. Polagoma sta postali prav tesni prijateljici, razlika v letih ju ni motila. Mlada plemkinja je znala tako neprisiljeno ogreti Elizabeto za svoj narod, da se je bila preko cesarice marsikateremu ogrskemu politiku ugledala pot do cesarja. Nehote so se slučajno usode tako križali, da sta zapletena duševnost in nagnjenost vladarice do mlade ogrske zaupnice precej pripomogli do velike spremembe v ustavnem življenju Avstrije, do dualizma ali razdelitve monarhije na avstrijsko in ogrsko državno polovico.

Že proti koncu leta 1865 so se vodilni ogrski politiki pod vodstvom splošno priljubljenega Franca Deáka povezali med seboj, da bi po ustavni poti priborili Ogrski enakopravnost z Avstrijo. Zvezi se je pridružil tudi visoki plemič Gyula Andrássy, ki je s priporočilom Ide Ferenczy prišel do cesarice. Pridobil jo je za ogrsko stvar.

Po dolgi in spretni pogajanji je Deák dosegel, da je bilo na cesaričin rojstni dan sprejeto posebno odposlanstvo na dvoru. Elizabeta je pozdravila ogrske veljake v madžarski narodni noši in je na besede ogrskega nadškofa primasa odgovorila v tekoči madžarsčini. Gromoviti »Eljen«, živio, so doneli po dvorani.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Francoski katoličani in mučenja v Alžiru

Te dni so dala francoska oblastva zapleniti tednik L'Express, ker je objavil članek pisatelja Jeana Paula Sartra o knjigi Henrija Allega La question.

Alleg, francoski časnikar, ki ga imajo vojaška oblastva zaprtega v Alžiru, poroča v tej svoji knjigi o mučenjih, ki jih je moral pretrpeti pri zaslišanjih. Pri branju ima človek vtis, kot da so ga mučili SS-ovci, v resnici pa so ga pretepali in podvrgli še raznim drugim oblikam mučenja mladi francoski vojak tako imenovanih padalskih oddelkov. Knjiga je vzbudila razumljivo zgražanje pri vseh poštenih Francozih in iz takega občutka pretresenosti, vznemirjenja in sramu je napisal tudi Jean Paul Sartre svoj članek, ki se začne z besedami: »Leta 1943 so v ječi v ulici Lauriston Francozi kričali od groze in bolečin. Slišala jih je vsa Francija. Izid vojne je bil še negotov in niti misliti nismo hoteli na bodočnost. A ena stvar se nam je vendarle že tedaj zdela popolnoma nemogoča: da bi ljudje mogli kdaj po naši krivdi tako vpiti. Toda francoski jezik ne pozna besede nemogoče: leta 1958 je v Alžiru mučenje navada in sistem. To vedo vsi, od Lacosta do kmetov v Aveyronu. A skoro nihče o tem ne govori: šušljanje se izgublja v molku. Niti pod okupacijo ni bila Francija bolj nema, kot je danes; vendar je takrat imela vsaj opravičilo, da so ji mašili usta...«.

»Srečni tisti, ki so umrli, ne da bi si bili morali zadati vprašanje: »Bom govoril, če mi bodo ruvali nohte?« nadaljuje Sartre. »A še bolj srečni so tisti, ki se jim ni bilo treba, ker so komaj odrasli otroštvu, staviti takega vprašanja: »Kaj bi storil, če bi moji prijatelji, moji bojni tovariši, moji poveljniki pred mojimi očmi ruvali nohte sovražniku?«

TEMOIGNAGE CHRÉTIEN

Večina Francozov se res dela, kakor da ne ve, kakše okrutnosti počenjajo njihovi rojaki v Alžiru: da iz navade ubijajo ranjene in ujetje sovražnike, civiliste pa mučijo na načine, ki bi si jih komaj izmislili SS-ovci. Tudi večina francoskega tiska molči o tem. Vendar se največje pogumni, čeprav posamezni glasovi, ki javno protestirajo in s vane rojake pred temi zločini. Opozarjajo jih, da se Francija s tem onečašča in škoduje sama sebi. Med temi so tudi glasovi katoličanov. Najpogumnejši in najbolj odkrit je glas katoliškega tednika Témoignage Chrétien. Te dni je

francoska policija zaplenila novo številko tega lista zaradi njegovega odkritega pisanja o dogodkih v Alžiru. Francoska oblastva v Alžiru pa so zaplenila že 68 števil. S tem so povzročila listu tako škodo, da je v nevarnosti njegov obstoj. Za zdaj je uprava lista, da bi preprečila nadaljnjo škodo, sklenila, da tednika ne bo več izvažala v Alžir.

Sartre sam priznava v svojem članku, da so bili katoliški duhovniki med prvimi, ki so začeli opozarjati javnost na ostudne razmere v Alžiru. A mučenje mohamedanskih jetnikov v Alžiru je obsodila tudi znana francoska katoliška organizacija Mission de France, ki je bila ustanovljena z namenom, da bi odpravljala versko brezbržnost med francoskim ljudstvom. V njej je včlanjenih mnogo francoskih duhovnikov iz štiridesetih škofij, načeluje pa ji kardinal Liénart iz Lilla. Te dni je objavila ta organizacija resolucijo, ki jo je odobril tudi kardinal in v kateri graja dejstvo, da francoski tisk obširno poroča o vseh terorističnih dejanjih alžirskih upornikov, zelo malo pa o mučenju alžirskih ujetnikov po Francozih. Seveda pa se najdejo tudi taki, ki hvalijo vsa dejanja upornikov in kritizirajo samo francoska nasilstva. Resnicoljubnost zahteva, da bi kot kristjani morali obsoditi vse vrste nasilja, pravi resolucija, ki tudi naglašja, da kristjani nimajo pravice, da bi se zabarikadirali v ozkosrčno nacionalistično pojmovanje.

ZA SVOBODO NARODOV

»Izpričati moramo, da se Cerkev ne pusti istovetiti s katerokoli že obstoječo državo. Cerkev pozdravlja nastanek novih narodov in držav. To načelo izhaja iz izjav cerkvene hierarhije. Če vstaja v Alžiriji narod, ki zahteva ločen obstoj od francoskega, smemo jasno izjaviti, da je Cerkev tam prav tako kot v drugih deželah sporazumna, da doseže ta narod neodvisnost. Evangeljski nauk ne sme služiti kot izgovor za nadvlado enega naroda nad drugim...«

Že pred mnogimi leti so nekateri francoski duhovniki in celo škofje opozarjali na to, kako francoski koloni v Alžiriji izkoriščajo domače prebivalstvo in deželo gospodarsko izčrpavajo že s tem, da nalagajo in zapravljajo vse svoje dobičke v tujini, namesto da bi svoje bogastvo uporabljali

za stvarno in kulturno izboljšanje življenja arabskih domačinov.

Seveda ne manjka tudi takih katoličanov v Franciji, kot ne manjka tako imenovanih socialistov, ki menijo, da so dolžni potegniti z najbolj reakcionarnim francoskim nacionalizmom in kapitalizmom v okrutnem boju proti Alžircem ter se ne zavedajo, da s tem le kompromitirajo Cerkev. Vendar pa je razveseljivo, da tako velik del francoskih katoličanov zdravo presoja nujnost razvoja kolonialnih narodov do neodvisnosti in da se ne da zapejati od nacionalizma, ampak pogumno zagovarja pravice zatiranih. Med temi poštenimi francoskimi katoličani je tudi največji sodobni francoski katoliški pisatelj François Mauriac. S tem ti francoski katoličani hkrati dokazujejo, da stališče katoliške Cerkve ni istovetno s stališčem v svoj egoizem zagrznenih evropskih kolonistov v Alžiriji in reakcionarnih ter omejenih francoskih generalov.

m. z.

CERNIGOJEVA RAZSTAVA

V soboto, 22. marca, se v občinski galeriji v Portogruaru odpre razstava znanega slovenskega tržaškega slikarja Avgusta Cernigoja. Na razstavi, ki bo trajala do 5. aprila, bo Cernigoj pokazal svoje najnovejše umetniške stvaritve.

KULTURNE VESTI

* V New Yorku so te dni podelili letošnje Nacionalne književne nagrade, ki jih je ustanovila Zveza ameriških založnikov. Nagrado za pripovedništvo je dobil John Cheever, za esejistiko Catherine Drinker Bowen in za poezijo Robert Penn Warren. Cheever je bil nagrajen za roman The Wapshot Chronicle, zgodba rodu iz Nove Anglije v našem stoletju. Robert Penn Warren pa je prejel nagrado za zbirko Promises. Te nagrade so podelili letos devetici.

* Sloviti pianist Arthur Rubinstein je na koncertnem krožnem potovanju po Južni Ameriki hudo zbolel v ekvadorski prestolnici Quito.

* Na več kot polovici ameriških srednjih šol ne poučujejo nobenega tujega jezika. Grščine skoraj sploh ne uče več, latinščine pa se uči samo pet odstotkov ameriških dijakov. Za državo, ki si prisvaja vodilno vlogo v svetu in hoče biti povsod pričujoča, so ti podatki čudni.

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

S Kakšne pol ure se ni zgodilo nič, nato pa so se spet oglasili zunaj koraki in zapah pri vratih je odletel tako naglo, da je tisti, ki je ravno prežal pri vratih, komaj še utegnil odskočiti.

V celico sta stopila dva moška v civilni obleki in kar nekam mirno poklicala neko ime. Mislim, da smo takrat vsi isto občutili. Vsak je čakal, da bo zaslišal lastno ime, in je bil kar začuden, da so poklicali nekoga drugega. Plavolasi fant, ki je prej kazal svoje podplutbe, se je zganil in zmedeno pobiral plašč, ki je ležal na pogradu.

»Kar pusti ga tukaj«, je rekel eden izmed dveh agentov. Nisem mogel razločiti, če zveni iz njegovih besed posmeh ali suha stvarnost. V slabi svetlobi zamrežene žarnice sta se zdela oba zelo mlada in njuna obraza sta se mi zdela znana, a nisem se mogel spomniti, kje sem ju že videl.

Počakala sta pri vratih, da je odšel fant, ki je nekam trdo vlekel noge za seboj, mimo njiju iz celice, pri čemer ga je eden grobo porinil od zadaj. Ne vem, kako da mi je prišlo v tistem hipu na misel, da so vsi trije iste starosti in bi lahko bili v vsakem pogledu tovariši, zato je bilo v tistem surovem porivu nekaj čudnega, kar se ni skladalo z njihovo mladostjo. Agenti sta se z dolgim pogledom ozrla po nas in zatresnila vrata ter porinila zapah. Slišati je bilo še nekaj besed s hodnika, oddaljujoče se korake, nato pa nenaden, skoro živalski krik.

»Aha, že spodaj so ga začeli«, je rekel možiček.

Nihče drug ni spregovoril. Stali smo in prisluškovali, če se bo še zaslišal kak glas. A vse je ostalo tiho in hip nato smo spet začeli tiho krožiti po ozkem hodniku med pogradi. Le možiček je sedel vrhu pograda in preiskoval morda že stotič vse žepe, da bi še našel kaj tobačnega prahu. Bilo je kar smešno, da še ni izgubil upanja,

da bo le odkril kak prašek. V tem upanju si je razparal vse šive v žepih in spodnji rob podloge na suknjiču.

Morda pa je le proniknilo malo tobačnega prahu kam za podlogo! Šele naslednje dni se mi je posvetilo, da dela to le zato, da sploh nekaj dela in da bi obvladal svoje živce.

Napetost čakanja so vedno spet presekali glasovi na hodniku in treskanje zapahov. Iz podmornice so odvedli še dva ali tri. Tako sta minili kaki dve uri. Ves čas sem čakal, kdaj bodo prišli pome, a ta večer, kot se je izkazalo, nisem bil na sporedu.

Nekateri so od živčnosti — da bi se pač s čim zamotili — spet sneli s police porcije z drozdom, ki se je medtem strdil v gosto gmoto, podobno bledi polenti. Nekdo je ponudil tudi meni. Pojedel sem nekaj žlic, nato sem legel na trdi pograd in se pokril s plaščem. Kljub živčni napetosti in vznemirjenju zaradi aretacije sem bil hudo utrujen. Tudi drugi so počasi pobilegli. Menda sem kmalu zaspal.

Ne vem, koliko je bila ura, ko me je zbudil hrup v celici. Moralo je biti že nekaj čez polnoč. Odgrnil sem si plašč izpred obraza — s tem da sem se pogrnil čez glavo, sem se hotel ubraniti smradu in se zavarovati pred svetlobo žarnice, ki je kljub svoji medlosti dražila oči — in pogledal, kaj se dogaja. Tudi drugi so že sedeli na pogradih. Dva agenta sta privlekla v celico plavolasega fanta z Dolenjske, ki je glasno stokal, in ga skoro vrgla na pograd.

»Molči, če ne boš doživel še vse kaj hujšega«, mu je zagrozil eden izmed agentov, preden sta odšla. »Še premalo si jih dobil, prasec partizanski!«

Tretji, ki ju je spremljal in obstal blizu vrat, je porinil zapah in kmalu je spet vse utihnilo.

»Si jih spet fasal, kaj?« je rekel možiček in sedel na vrh pograda k mlademu Dolenjcu ter ga rahlo pogladil po razkuštranih lasih.

Fant ni odgovoril, le stokal je kot ranjena žival in tiščal obraz v plašč, ki se mu ga podložili.

(Dalje)

GOSPODARSTVO

RADIČ

Pravo slovensko ime za to splošno znano povrtnino je potrošnik, a tega imena pri nas nihče ne uporablja. Radič je na našem ozemlju zelo razširjen, saj ne manjka skoraj v nobenem vrtu in ga s slastjo uživa tako mešanec kot podeželjan, tako kmet kot delavec. V mnogih gospodinjstvih ni večerje brez radiča. Ta namreč pomirjevalno in osvežujoče vpliva na naš prebavni ustroj, zelenilo — klorofil iz listov in drugi sokovi iz vseh delov radiča pa poživljajo naš krvni obtok. Kot hranilo radič ni ravno mnogo vreden, zato ga pa uživamo bolj kot dodatek k ostali hrani.

V prehrani je važnejši zeleni radič, katerega uživamo lahko 8 mesecev v letu. Rdeči radič pa pride v poštev v zimskih mesecih, ko ni zelenega.

Zeleni radič

Najbolj priljubljen je tako imenovani solatnik, ki ima široke in okrogle liste. Ime pravi, da je podoben solati: je mehak in nežen, če je mlad, starejši je pa bolj za prašiče. Priljubljen je predvsem tako imenovani »prvi rez«, kar pomeni, da ga požanjemo, ko so listi dolgi največ 3 cm in polovico toliko široki. Če pa ga hočemo imeti za večji del leta, ga moramo večkrat sejati. Prvo setev izvršimo že februarja v sončno lego, tako da ga lahko žanjemo za veliko noč. Pozneje ga

sejemo vsak mesec, tako da je vedno mlad.

Radič sicer uspeva v vsaki zemlji, a najboljši je tisti, ki ga sejemo na dobro vrtno zemljo. Ta mora biti izdatno pognojena s starim, to je dobro udelanim hlevskim gnojem ali kompostom, katerega dopolnimo z nekoliko superfosfata (perfosfata), navadno dve pesti za gredico 5 m².

Marsikdo toži, da mu radič ne uspeva, da se izgublja in da na nekaterih krajih sploh ne izide, drugod pa da se izgubi, kmalu potem ko vzkali. Te nevedčnosti odpravimo takole: predvsem ne smemo radiča sejati na mesto, kjer je že rasel prejšnje leto. Na takih gredicah je zemlja preveč »trudna« za radič. Isto velja za površine, kjer je prej rastla špinača ali solata. Da povrtnina ne uspeva, so nadalje krivi različni zajedalci v zemlji, kot so bramorji, strune, črvi itd. Zato je potrebno zemljo razkužiti, kar najbolje opravimo z geodrinom, katerega raztrosimo po 50 gramov na gredico 10 m². Raztrosimo ga istočasno z gnojem ali pa vrhu prekopane, a še ne izravnane zemlje. Večkrat je vrtna zemlja okužena tudi od glivičnih bolezni, zaradi česar radič ne uspeva. V tem primeru si pomagamo tako, da pri prekopavanju raztrosimo skupno z geodrinom še dvojno množino (100 gr na 10 m²) železne ali zelene galice (solfato di ferro). Tako dobi zemlja mnogo železa, ki ga potrebuje vsa zelena povrtnina.

V Budimpešti je tudi zasedala skupščina evropske namiznoteniške zveze, ki je določila, da bodo tekme za prihodnje evropsko prvenstvo aprila meseca 1960 v Beogradu. Prepovedala je uporabo gobastih loparjev na mednarodnih tekmovanjih.

SPORT PO SVETU

Mali rokomet. — Na tekmovanju za svetovno prvenstvo je v finalni tekmi Švedska visoko porazila (22:12) Češko in tako osvojila častni naslov. Jugoslovani so se uvrstili na osmo mesto. Srečanja so bila v Berlinu.

Lahka atletika. — Prejšnji teden je bilo v dvorani zagrebškega velešajma četrto tekmovanje za lahkoatletsko prvenstvo Jugoslavije, katerega se je udeležilo več kot dve sto atletov in atletinj Slovenije, Hrvaške, BiH in Srbije. Postavljenih je bilo kar pet novih jugoslovanskih viškov v zaprtih tekaških. Atleti Partizana so že tretjič osvojili prvenstvo (61 točk); sledita jim celjski Kladivar in Mladost iz Zagreba.

KROŽEK MLADIH IZOBRAŽENCEV - TRST priredi od četrta, 27. marca, do nedelje, 30. marca, v prostorih na stadionu »Prvi maj«

I. SLOVENSKE NAMIZNOTENISKE TURNIR V TRSTU

Na sporedu so tekmovanja posameznikov in ekip. Prijave se sprejemajo najkasneje do torka, 25. marca, v Tržaški knjigarni, ul. sv. Frančiška 20.

RAZPISANE SO NASLEDNJE NAGRADE:
TURNIR EKIP - 1. nagrada: Prehodni pokal »Graphis« (darilo tiskarne Graphis) in umetniška slika »Beneška laguna« ak. slikarja Toneta Miheliča. 2. nagrada: Spominska plošča (darilo trgovine A. Pertot). 3. in 4. nagrada: Spominski kolažni (darilo gostilne Ostrouška in trgovine M. Ambrožič). — TURNIR POSAMEZNIKOV - 1. nagrada: Zlata kolajna (darilo trgovine Kerže). 2. nagrada: Srebrna kolajna (darilo urarne Mikolj). 3. in 4. nagrada: Spominski kolažni (darila buffeta Tomažič, trgovine Udovič in gostilne Panada).

Količina semena je odvisna od načina gojenja. Če hočemo žeti mladi radič (»prvi rez«), potrebujemo za 5 m² vsaj 100 gramov semena.

Rdeči radič

Zeleni radič je bolj vrtna zelenjad, rdeči pa bolj poljska: sejemo ga po njivah. Povečini ga stavimo med žito, in sicer od aprila do junija. Zgodnje setve uspejo boljše, kar je odvisno od debelosti korenine: čim močnejše so korenine, tem lepše »rože« bodo imeli v zimskih mesecih, ko jih bomo povezane v snopiče silili v toplih rastlinjakih, hlevih ali gnojiščih.

Če hočemo imeti debele korenine rdečega radiča, moramo opraviti, kot rečeno, bolj zgodnje setev in nato skrbeti za gnojenje. Od julija do septembra bo radiču mnogo zalegel apneni soliter (nitrato di calcio), ki sicer učinkuje predvsem na razvoj listov, a od teh je odvisna debelost korenine: v listih se stvarijo škrob in še druge snovi, ki nato gredo v korenino in jo debelijo. Na 100 kv. m raztrosiš 1/2 kg apnenega solitra, med rastjo gnojiš dvakrat.

V glavnem poznamo 3 sorte rdečega radiča, in sicer goriškega okroglega (podoben je italijanski »cicorii di Verona«), ki ima okrogle in rdeče liste, rdečega trevizanskega (di Treviso) s špičastimi listi in pikčasti radič (variegato di Castelfranco). Najbolj priljubljen in cenjen je goriški radič. Kdor ima posebno lepega, ga čuva in navadno noče odstopiti semena niti sosedu. (Takih grdih, a razumljivih primerov je tudi zelo mnogo pri gojiteljih krizantem.)

Rdeči radič mora biti redko posejan in ga nato moramo redčiti, tako da raste vsaka rastlina posebej, v razdalji vsaj nekaj cm od sosedne.

Ko nastopi zima, rdeči radič izkopljemo, liste nekaj nad srcem odrežemo, povežemo korenine v snopiče in ga potem postopno silimo.

KORUZNI ČRV

dela vsako leto večjo škodo. V Furlaniji se je celo zgodilo, da je bilo napadenih in delno uničenih tudi 85% storžev. In to zato, ker se ondodni kmetovalci ne držijo predpisov zakona.

Naš kmet ve, da je treba črva zatirati ne zaradi zakona, temveč zato, da se prepreči večja škoda. Pri nas porabijo vso koruzno slamo že pred 15. aprilom, to je pred rokom, ki ga predpisuje zakon. Oblastva sicer vedno zatrjujejo, da bodo strogo nadzorovala izpolnjevanje zakonskih predpisov, a ker tega do sedaj niso storila, se mnogi furlanski kmetje na te predpise poživljajo. S tem ne škudujejo samo sebi, temveč tudi okolici in skupnosti.

CENE VINA V FRANCJI

Od septembra do danes so se v Franciji dvignile cene navadnemu vinu za 85%, še več pa vinom boljših sort. To je posledica izredno nizkega pridelka v letu 1957, ko so imeli komaj 32 milijonov hl vina, medtem ko ga je bilo v l. 1956 50 milijonov, l. 1955 pa 60. Majhen pridelek je posledica hude pomladanske pozebe in pa težnje, da se po vladnih navodilih vinogradništvo omeji samo na najprimernejše kraje, tako da so vinogradniki izruli mnogo trt v legah, ki ne morejo dati kvalitetnega vina.

Sportni pregled

NEUSPEHI JUGOSLOVANOV IN ZMAGE MADŽAROV

Prejšnje dni se je v Budimpešti zaključilo tekmovanje v namiznem tenisu za evropsko prvenstvo, ki se ga je udeležilo okoli sto igralcev in igralk iz 16 držav. Izid srečanj je zelo razočaral Jugoslovane, saj so njihovi predstavniki bili kmalu izločeni iz tekmovanja. Edina izjema je bil bivši državni prvak Harangozo. V zadnjem času je bilo večkrat govora, da bo stari igralec moral prepustiti mesto mlajšim, toda Harangozo se je v Budimpešti ponovno uvrstil med najboljše igralce v Evropi. Nekateri se pa sedaj sprašujejo, ali ni njegov uspeh hkrati tudi la bodji spev. V moštvnem tekmovanju so Jugoslovani zamudili edinstveno priložnost, da se uvrstijo v finale in tako zasedejo drugo mesto. Zreb jim je bil naklonjen, toda vodstvo reprezentance je imelo zelo nesrečno roko pri sestavi ekipe za odločilne tekme. Jugoslovani so v svoji skupini osvojili drugo mesto. Premagali so Zahodno Nemčijo (5:3), Avstrijo (5:4), Poljsko (5:0) in Bolgarijo (5:1), izgubili pa so s Švedsko (4:5) in s Češko (3:5). V prvi skupini je zmagala Češka, v drugi Madžarska, ki je v finalni tekmi porazila Čehe s 5:2 in tako osvojila prvenstvo. Madžari so nastopili v naslednji postavi: Berczik, Gyetvai, Sido, Földi in Bubonyi.

V tekmovanju ženskih ekip so Jugoslovanke dosegle še slabše izide. Premagale so le Bolgarijo (3:2), izgubile pa so proti Romuniji, Walesu, Češki in Zahodni Nemčiji z 0:3, proti Švedski z 1:3 in proti Rusiji z 2:3. Prvo mesto so si priborile Angležinke, ki so v najzanimivejši tekmi turnirja premagale odlične Romunke s 3:1.

Evropski prvak v namiznem tenisu je postal Madžar Berczik, ki je v finalnem srečanju porazil sorojaka Gyetvaja s 3:0. Med ženskami pa je prvo mesto osvojila Madžarka Koczian, ki je premagala (3:2) Angležinjo Haidonovo. V ženskih parih sta zmagali Romunki Roseanu in Zellerv, v moških pa Čeha Stipek in Vyhnanovski.

Tekmovanje je dokazalo, da Madžari trenutno nimajo v Evropi enakovrednih tekmecev.

2

Za
našen
a
i
l
a
i
š
eT
r
u
b
a
d
u
r
j
i

Rumena kača - vladar sveta

25

E. Wallace . R. B.

Ivanki se je zdelo, da je malo opit. Kot pijanec se je odzibal. Vse se ji je zdelo nekam čudno. Še bolj, ko je pri zajtrku zvedela, da je gospodar ponoči telefonično klical Bernarda, naj mu prinese v mesto neko knjigo.

Štefan je prišel ob enajstih dopoldne iz sobe. »Lenobe še spi-jo?« je vprašal med srebanjem dišeče kave. Ko je pozajtrkoval, je postal še bolj dobrohoten.

»Torej bo treba misliti na to poroko, Ivana!« je spet jačel. »Dober dečko... posebno, če pomislim, da je glavni lastnik podjet-ja...« »Je že vse določeno za v petek!« je dekle mirno odgovorilo.

Poskočil je, kot da ga je osa pičila. »Kaj? V petek...« je rjul. »Nemogoče... prehitro... prehitro...«

»Toda, stric...«

»Ne in ne,« je tolkel po mizi. »Ali je on gospodar v mo-ji hiši? Ta... potepin. Pa moja dekleta vedo za ta... petek?«

Ivanki se je zdelo čudno, da ni Mabel še nič izklepetala.

»Dan poroke bom določil jaz,« je malo bolj mirno povzel. »Treba je še marsikaj urediti. Upam, da nisi pozabila, kaj vse si mi dolžna... zaradi tvojega brata.«

»Ah, vem, vem,« je žalostno potrdila, »saj me neprestano opo-minjate.«

»In jaz? Ali nimam nobene besede pri stvari?«

»Pojdite vprašat njega,« je Ivanka suho odgovorila in se obr-nila proti vratom.

»Počakaj, počakaj trenutek,« je vpil Štefan za njo. »Ej, kakš-na neučakanost! Pridi sem... zaradi določenih vzrokov ne morem pristati... v petek sem zadržan. Določimo drug dan. Saj ne bo kon-ec sveta; tvoj zarčenec bo tudi malo počakal.«

»Kaj je?« se je nenadoma obrnil, ker je vstopil sluga Bernard. »Gospod Lynne bi rad govoril z Vami.«

»Z mano?« se je čudil Narth. »Morda z gospodično Ivanko?«

»Ne! Prav z Vami.«

Narthove oči so se kar v nekem strahu zvijale.

»Naj.. naj vstopi v pisarno,« je ječljalo.

TEDENSKI KOLEDARČEK

23. marca, nedelja: Tiha nedelja, Viktorijan
 24. marca, ponedeljek: Gabrijel
 25. marca, torek: Ozn. M. D.
 26. marca, sredo: Emanuel
 27. marca, četrtek: Rupert
 28. marca, petek: Janez
 29. marca, sobota: Ciril

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 18. marca 1958 si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	624—627 lir
avstrijski šiling	23,50—24,25 lir
100 dinarjev	78—83 lir
100 francoskih frankov	129—132 lir
funt šterling	1620—1690 lir
nemško marko	146—148 lir
pesos	13—15 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlat	712—712 lir
napoleon	4850—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 23. marca, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 12.00 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Slovenski zbori; 17.00 Molière: »Ljudomrznik«, igra v 5 dej., izvajajo člani SNG; 22.10 V svetu jazz.

Ponedeljek, 24. marca, ob: 18.00 Koncert violinista Karla Rupla; 18.55 Vokalni kvintet Zarja; 19.15 Radijska univerza — Zemlja kot planet; 20.30 Italo Montemezzi: »Ljubezen treh kraljev«, opera v 3 dej. V prvem odmoru: Sodobna književnost in umetnost; v drugem odmoru: Raztreseno cvetje lirike.

Torek, 25. marca, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Pisani balončki in Z začarane police; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Postno predavanje — dr. Lojze Škerlj: »Ljubezen do sebe ali skrb za lastno izpopolnjevanje in dobro«; 22.00 Obletnica tedna: Poljske obletnice.

Sreda, 26. marca, ob: 18.55 Harmonikar Rajmund Hrovat; 19.15 Sola in vzgoja — »Matere in odrasle«; 21.00 Gaspard Cataldo: »Zlati osel«, igra v 3 dejanjih — izvajajo člani RO.; 22.45 Malipiero: »Tretja simfonia zvonov«, izvaja ork. La Fenice v Benetkah.

Četrtek, 27. marca, ob: 18.30 Širimo obzorja — Moj dom je Evropa; 19.15 Radijska univerza — Tečaj o lokalnih samoupravah; 21.00 Postno predavanje — dr. Lojze Šuštar: »Ljubi svojega brata«; 22.00 Ilustrirano predavanje — Iz arhivov kriminalne vede.

Petek, 28. marca, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.40 Koncert basista Danila Merlaka; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Dante Alighieri — Božanska komedija — »Pekel«, 10. oddaja.

Sobota, 29. marca, ob: 16.00 Radijska univerza — Kako so živeli stari Grki; 18.00 Oddaja za najmlajše — Carlo Carli: »Deček, ki je našel izgubljeno radost«; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.00 Neice: »Krištof Kolumb«, igra v 2 dej.; 22.40 Mimogrede ob plesni glasbi.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 435: Za rejo perutnine, mladih prašičev in telet, plemenskih svinj in krav svetujejo strokovnjaki, da primešamo ribje moke med navadno krmo. Ribjih mok pa mora biti več vrst, ker sem pri dveh naročilih dobil dve različni moki. Ali mi lahko to pojasnite?

Odgovor: V glavnem sta v italijanski trgovini dve vrsti ribje moke, in sicer boljša z malo maščob (2%), ki je svetlejša barve in ne ravno neprijetnega duha, četudi močno zaudarja po ribah. To moko delajo iz ribjega drobovja in deloma ribjega mesa. Vsebuje 45-47% prevajljivih beljakovin in 14-16% pepela ter 14% vlage. Ribjo moko druge vrste napravijo z mletjem ribjega okostja, glav, repov, igel itd. Vsebuje več maščobe (11-12%), nekaj nad 40% beljakovin in do 30% pepela. Duh je manj prijeten. Odstranjujejo ga tako, da dodajo nekoliko zrn koromača na vsak obrok, ki znaša za krave približno 400 gramov na glavo in dan, za breje in doječe svinje 150 gramov, za teleta in pujske 50 do 100 gramov in ravno toliko za jato 10 glav perutnine.

Vprašanje št. 436: Nisem vsejal detelje inkarnatke — ruse trave — da bi jo podkopal za zeleno gnojenje vinograda. Hlevskega gnoja nimam. Ali bi lahko sedaj še kaj vsejal, da bi zrastle do konca maja in da bi tedaj lahko podkopal?

Odgovor: Sicer je nekoliko pozno, a če bo vreme ugodno, lahko še v drugi polovici marca sejete mešanico iz ovsu in grahorice, lahko pa primešate še krmnega graška. Za vsak ar (100 kv. m) potrebujete: 1 kg ovsu in ½ kg grahorice ali ¾ kg ovsu, ¼ kg grahorice in ½ kg graška. Ta mešanica bo dala izbornu zeleno gnojilo za podiranje — podkop v vinogradu. Mešanica je priporočljiva tudi za pridelovanje zelene živalske krme.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477**ŽENSKI KOTIČEK****DROBNI NASVETI**

— Če vrat steklenice od zunaj nekoliko namažemo (v obliki obroča) s surovim maslom, bomo videli, da vinske kapljice ne morejo steči do prta.

— Jajčne lupine so odlično sredstvo za gnojenje sobnih rastlin. Lupine dobro stolčemo in pomešamo z zemljo in cvetličnih lončkih.

— Proti bolečinam v trebuhu skuhamo majaron in ga izpijemo brez sladkorja.

— Volno, ki smo jo oprali, damo v zaprto posodo in jo postavimo za četrto ure na drugo posodo, v kateri mora vreti voda. Volna bo tako prožnejša.

— Baterije za svetilke ne zavržemo, ko več ne svetijo, marveč jo pogrejemo in bo tako še nekoliko uporabna.

— Sok, ki si ga izžela iz nastrganega krompirja, je odlična dodatna hrana za dojenčka, ker vsebuje mnogo vitaminov in mineralnih snovi.

— Iz kuhinjskih lijakov prihaja često neprijeten vonj. Odpravila ga boš, če boš vsak dan zllila v lijak odcedek črne kave in nato še malo vrele vode.

LEPO VEDENJE PRI JEDI

Kako ne smemo jesti? Jesti ne smemo čez mero ali požrešno. Čez mero je tisti, ki užije več, kakor je zdravju koristno. Požrešen pa je tisti, ki hlastno kaže preveliko nagnjenje do jedi. Nedostojna sta cmokanje z jezikom in glasno srebanje. Na lepo vedenje pri jedi pazimo zlasti, kadar jemo z drugimi ljudmi. Lepega vedenja pri jedi pa se gotovo navedimo, če se primerno vedemo tudi takrat, ko smo sami. **Kaj smemo jesti z golimi rokami?** Z golimi rokami smemo jesti kruh, sadje in razno pecivo. Kruha ne razkosamo in ne razrežemo takoj vsega; tudi ga ne trgamo z zobmi, temveč ga s prsti sproti odločimo toliko, kolikor ga rabimo. Tudi mesa ne razrežemo takoj na drobne kose, ampak ga režemo sproti. Če jedila mešamo, jih ne pomešamo takoj skupaj, ampak sproti, kolikor denemo v usta. Jedilno orodje sme služiti zgolj za lastno uporabo. Z žlico in vilicami, s katerimi si sam jedel, ne smeš podajati drugim; tudi skupnega kruha ne smemo rezati s svojim nožem. **Kako jemo ribe?** Ribe jemo tako: s kosom kruha v levi roki si pomagamo, da z vilicami v desni roki trgamo od ribe kos za kosom.

MALI OGLAS

Oddajam eno ali dve opremljeni sobi v lepem in sončnem kraju. Naslov pri upravi lista.

Čemu se stric tako boji Clifforda, si Ivanka ni znala raztolmačiti. Kmalu se je izkazalo, da so bila nekatera Lynnova vprašanja prav vznemirljiva.

XX.

Štefan je našel obiskovalca v pisarni, kjer je z velikimi koraki meril sobo. Ko je vstopil, mu je Clifford ostro ukazal:

»Zaprte vrata.« Štefan je pokorno ubogal.

»Davi ste prišli ob štirih domov? Najprej ste večerjali v hotelu, nato ste se odpeljali v gledališče. Ob enih je končalo. Kaj za vraga ste počeli do štirih?«

»Toda... oprostite... s kakšno pravico...?«

»K vragu z Vašo pravico. Hočem vedeti, kje ste bili nocoj po predstavi!«

»Ne odgovorjam, razumete,« se je ojunčil Narth, ves rdeč v obraz. »Pazite, kako govorite...«

»Danes ponoči okoli treh so v vaši hiši skušali ugrabiti gospodično Ivanko Bray, mojo zaročenko. Vi ste za zadevo vedeli, kaj ne?«

Mož je klonil glavo brez glasu.

»Ko ste se vrnili domov, ste se obotavljali in obstrmeli, ko ste našli Ivanko zdravo in živo v svoji sobi. Iz svojega skrivališča sem vse opazil. Si upate zanikati?«

Štefan je pobledele kot smrt.

»Na neki način ste uporabili tiste tri ure, kaj!« je Lynne nezaprsko nadaljeval. »Ali ste morda peljali hčere v brlog Fing-Hoja? Hočete, da Vam jaz povem, kaj ste počeli!«

Narth ga je gledal breizrazno kot norec.

»Dekletoma ste obljubili, da ju popeljeta na ples. Treba je bilo odstraniti priče, da se ugrabitev izvrši. Sorodnik brez srca!

Toda poslušajte me, lopov: če se kaj pripeti dekletu, dokler je pod vašo streho, vam prisegam, da ne boste več videli, kakšne barve je denar, na katerega gradite vse upanje. Vašemu prijatelju, že veste komu, pa povejte, da ga bom pohodil kot kačo. Govorim resno! Posvetil sem že marsikomu, tako belim kot rumenim ljudem! Gorje, če se Ivanki skrivi las!«

»Vse skupaj je laž.« je zarjul Narth. »Jaz nisem ničesar vedel. Čemu mi ni Ivanka nič povedala? Kako naj bi pomagal Fing-Hoji ugrabiti lastno nečakinjo?«

»Kdo pa je obdolžil Fing-Hoja?« ga je Lynne hitro zavrnil. »Torej vi nekaj veste o stvari!«

»Da... seveda... Kitajci...«

»Kitajci? Kdo pa Vam je pravil o njih? Ha, ha, ujeli ste se, Štefan. Pazite, kaj delate! Fing-Ho je kupil za Judežve groše Vašo dušo, za petdeset tisoč šterlingov. Besede vam sicer ni potreba držati, toda kača ima druge možnosti, da vas ne spusti več iz objema. Drugega vam nimam povedati!« in je odšel. Sredi vrta je zaslišal javkajoči Narthov glas, ki ga je klical, naj počaka.

Ko je bil že ob kraju stopnic, je slišal: »Nič, nič!... Ne boste je poročili... se raje odpovem bratrančevim milijonom... Nič... vi pa zginite iz hiše. Raje naj umre! Raje vidim v hiši hudčica kot pa vas! Proč... proč...«

Clifford je čakal, da mu je zaprlo sapo, nato se je vrnil in mu mirno rekel:

»Aha, torej ste govorili nocoj s Fing-Hojem? Kaj vam je ponudil: da slišimo!«

Narth ga je pogledal kot obseden. Zavrtel se je na peti in zbežal v strahu, da bi mu mladenič ne bral v duši.

(Dalje)